

EUROOPA KOHTU OTSUS

21. märts 1990*

Riigiabi terastorude tootjale – Tagasinõudmine

Kohtuasjas C-142/87,

Belgia Kuningriik, esindaja: välis-, väliskaubandus- ja arengukoostöö ministeeriumi haldusdirektor Robert Hoebaer, keda abistasid advokaadid Lambert Matray and Charly Hanot, Liège, ja Gerald Schubert, Köln, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Belgia suursaatkond, 4 rue des Girondins,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunik Antonio Abate ja õigustalituse ametnik Hendrik van Lier, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o Georgios Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks on taotlus tühistada 4. veebruari 1987. aasta otsus, milles komisjon leidis, et Belgia riigi poolt terastorude tootjale eri vormides antud abi oli õigusvastane ja ühisturuga kokkusobimatu ning määras, et see tuleb tagasi nõuda,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed C. N. Kakouris ja F. A. Schockweiler, kohtunikud G. F. Mancini, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias and M. Díez de Velasco,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: vanemametnik D. Louterman,

kuulanud ära suuliseks menetluseks koostatud ettekande,

kuulanud 11. mai 1989. aasta istungil ära poolte kohtukõned,

kuulanud 19. septembri 1989. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

---

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Euroopa Kohtu kantseleisse 8. mail 1987. aastal esitatud hagiavaldusega esitas Belgia Kuningriik EMÜ asutamislepingu artikli 173 esimese lõigu alusel hagi 4. veebruari 1987. aasta otsuse 87/507/EMÜ tühistamiseks. Nimetatud otsuses leidis komisjon, et Belgia riigi poolt äriühingule SA des Usines à tubes de la Meuse – Tubemeuse (edaspidi „Tubemeuse”) antud abi oli õigusvastane, kuna ei järgitud EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 sätestatud menetluskorda ning abi oli ühisturuga kokkusobimatu EMÜ asutamislepingu artikli 92 tähenduses; seepärast tuleb abi tagasi nõuda.

2. Vaidlusaluse otsuse kohaselt valmistab äriühing Tubemeuse, mis on asutatud Liège’i piirkonnas aastal 1911, peamiselt õmblusteta terastorusid naftatööstusele. Juba 1970-ndatel raskustesse sattunud Tubemeuse jõudis 1979. aastal kriitilisse seisundisse; seepärast lahkusid aktsionäride ringist mitmed eraaktsionärid, kelle asemele astus Belgia riik, omandades 72% aktsiatest.

3. Kuna Tubemeuse’i uued osanikud otsustasid ettevõtte rekonstrueerida ja selle tootmisvahendeid moderniseerida, andis komisjon 1982. aastal Belgia riigile loa võtta mitmeid riigiabimeetmeid, et viia ellu investeerimisprogramm, mille eesmärgiks oli tagada ettevõtte tulevik Nõukogude Liiduga sõlmitud kahe keskmise ja keskpika tähtajaga lepingu osas.

4. Tubemeuse’i moderniseerimiseks tehtud jõupingutused ei andnud oodatud tulemusi ning olukorra halvenedes lahkusid omanike seast kõik ettevõtte eraaktsionärid ja Belgia riik omandas peaaegu kõik Tubemeuse’i aktsiad.

5. Vaidlusaluses otsuses märgib komisjon, et 19. juulil 1984 teatas Belgia valitsus talle artikli 93 lõike 3 kohaselt oma kavatsusest suurendada Tubemeuse’i aktsiakapitali ning emiteerida tingimuslikke vahetusvõlakirju. Belgia valitsus asus komisjonile teatavaks tehtud kava ellu viima enne, kui komisjoni poolt vahepeal artikli 93 lõike 2 alusel algatatud menetluses oli tehtud lõplik otsus. Lisaks on Belgia valitsus oma 29. juuli 1985. aasta kirjaga kinnitanud, et Tubemeuse on varem saanud riigiabi, millest ei ole komisjonile teatatud. Kõikide nende meetmete kogusumma ulatus 9,085 miljardi Belgia frangini.

6. Otsuses märgitakse, et Belgia valitsus teatas oma 6. juuni 1986. aasta kirjas komisjonile ka kavast muuta 3,010 miljardi Belgia frangi ulatuses Tubemeuse'i kasuks tagatud laene kapitaliinvesteeringuks. Lõpuks tegi ta seda 2,510 miljardi Belgia frangi ulatuses, kuigi komisjon oli nimetatud kava suhtes algatanud artikli 93 lõikes 2 sätestatud menetluse.

7. Otsuse kohaselt on rahalise abi kogusumma kasvanud umbes 12 miljardi Belgia frangini.

8. Komisjon jõuab oma otsuses järeldusele, et kõnealune abi on ebaseaduslik, kuna ei ole järgitud artikli 93 lõikes 3 sätestatud menetluskorda. See on ka sisuliselt ühisturuga kokkusobimatu, tulenevalt artikli 92 lõikest 1, ning ei kuulu ühegi artikli 92 lõikes 3 sätestatud erandi alla. Neil kahel põhjusel otsustas komisjon, et Belgia valitsus peab abi tagasi nõudma ning andis talle võetud meetmetest teatamiseks kaks kuud aega.

9. Oma hakis Belgia valitsus:

a) väidab, et kõnealune rahaline abi ei ole riigiabi;

b) väidab, et kui tegemist on riigiabiga, siis on see ekspordiabi, mida reguleerib EMÜ asutamislepingu artikkel 112, mitte aga artiklid 92–94;

c) väidab, et liikmesriikidevahelist kaubandust ei ole artikli 92 lõike 1 tähenduses kahjustatud;

d) väidab, et abi läbivaatamisel vastavalt artikli 93 lõikele 2 rikuti tema õigust saada õiglaselt ära kuulatud;

e) väidab, et vaidlusalune meede on otstarbetu, kuna selle vastuvõtmise ajal oli Tubemeuse'i osas käimas kohtulik kompromissimenetlus;

f) väidab, et rahaline abi oli õigustatud artikli 93 lõike 3 punktide a ja c alusel;

g) väidab, et abi ei ole võimalik tagasi nõuda, kuna Tubemeuse'i suhtes on käimas kompromissimenetlus.

10. Komisjon leiab, et hakis esitatud väited, nagu oleks vaidlusalune rahaline abi õigustatud artikli 92 lõike 3 punktide a ja c alusel, on vastuvõetamatud.

11. Täpsemad andmed kohtuasja faktiliste asjaolude, menetluse käigu ning poolte väidete ja argumentide kohta on esitatud suuliseks menetluseks koostatud ettekandes ning käesolevas otsuses käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

Vastuvõetamatuse väide

12. Algselt esitati vastuvõetamatuse väide kogu hagi kohta, kuid oma vasturepliigis ja suulises menetluses kitsendas komisjon selle üksnes väidetele, mis käsitlevad vaidlusaluses meetmes sisalduvaid järeldusi, mille kohaselt kõnealust abi ei saa käsitada ühisturuga kokkusobivana lähtuvalt artikli 92 lõike 3 punktide a ja c.

13. Komisjon leiab, et need järeldused on vaidlusaluse meetme väheolulised lisapõhjendused ning peamine ja piisav põhjendus oli see, et abi oli ebaseaduslik, kuna seda anti artikli 93 lõiget 3 rikkudes enne selles artiklis sätestatud menetluse lõpuleviimist. Isegi kui abi oli artikli 92 lõike 3 punktide a või c kohaselt sisuliselt ühisturuga kokkusobiv, oli see siiski õigusvastane artikli 93 lõike 3 rikkumise tõttu.

14. Tuleb juhtida tähelepanu, et oma 14. veebruari 1990. aasta otsuses kohtuasjas C-301/87: Prantsusmaa v komisjon, EKL 1990, lk I-307 märkis Euroopa Kohus nimetatud sätte rikkumise tagajärgede osas järgmist.

15. Kui on kindlaks tehtud, et abi on antud või muudetud sellest teatamata, on komisjonil õigus pärast liikmesriigile selgituste andmise võimalust teha vaheotsus, millega nõutakse, et liikmesriik peataks nimetatud abi väljamaksmise viivitamatult kuni abi läbivaatamise lõpuni ning esitaks komisjoni poolt ette nähtud aja jooksul kõik dokumendid, teabe ja andmed, mida komisjon vajab abi ühisturuga kokkusobivuse kindlakstegemiseks.

16. Komisjonil on sama õigus ka juhtudel, kui talle on abist teatatud, kuid asjaomane liikmesriik on asutamislepingu artikli 93 lõigetes 2 ja 3 sätestatud menetluse tulemust ära ootamata ning artikli 93 lõikes 3 sätestatud keeldu rikkudes juba asunud abi andma.

17. Kui liikmesriik on komisjoni korralduse täielikult täitnud, on komisjon kohustatud abi ühisturuga kokkusobivuse läbi vaatama asutamislepingu artikli 93 lõigetes 2 ja 3 sätestatud korras.

18. Kui liikmesriik komisjoni korraldusest hoolimata nõutud andmeid ei esita, on komisjonil õigus menetlus lõpetada ning otsustada talle kättesaadava teabe alusel, kas abi on ühisturuga kokkusobiv või mitte. Vajadusel võib kõnealuse otsusega ette näha juba väljamakstud abisumma tagasinõudmise.

19. Kui liikmesriik abi väljamaksmist ei peata, on komisjonil õigus sisulise läbivaatusega samaaegselt saata asutamislepingu rikkumise juhtum Euroopa Kohtusse. Euroopa Kohtusse saatmine on õigustatud kiireloomulisuse tõttu, kuna enne korraldust sisaldava otsuse vastuvõtmist on liikmesriigile antud võimalus seletusi anda ning seega on lõpule viidud esialgne haldusmenetlus, kus tal on olnud võimalik end kaitsta, nagu ka asutamislepingu artikli 93 lõike 2 teises lõigus sätestatud hagi puhul. See hagi on tegelikkuses asutamislepingust tulenevate kohustuste rikkumise tuvastamise hagi üks variante, mis on konkreetselt kohandatud eriliste probleemide puhuks, mida riigiabi põhjustab konkurentsile ühisturul.

20. Eeltoodust lähtudes ei saa Euroopa Kohus aktsepteerida komisjoni argumenti, et reeglitevastane abi väljamaksmine enne artikli 93 lõikes 3 sätestatud menetluse lõpuleviimist toob kaasa abi õigusvastasuse, mistõttu ei ole vajalik arutada abi kokkusobivust artikli 92 lõikega 3.

21. Sellest tuleneb, et artikli 92 lõike 3 kohaldamist käsitlev vastuvõetamatuse väide tuleb tagasi lükata ning seetõttu tuleb läbi vaadata kõik hagi esitatud väited.

Vaidlusaluse rahalise abi laad

22. Vaidlusaluses otsuses leiti, et ettevõtja finantsseisund oli nõrk, tema tegevusvaldkonnas valitses märkimisväärne struktuuriline tootmisvõimsuse ülejääk ning olukord naftaturul oli kaasa toonud puurimistegevuse vähenemise ning õmblusteta torude nõudluse languse. Sellises olukorras ei oleks ükski erainvestor kapitaliinvesteeringut teinud. Seepärast märgitakse otsuses, et Belgia riigi eespool nimetatud meetmed on riigiabi, mida tuleb hinnata artikli 92 alusel.

23. Oma esimeses väites märgib Belgia riik, et asutamislepingu artikli 92 lõiget 1 kohaldati ekslikult, kuna kõnealused meetmed ei olnud selles sättes nimetatud abi, vaid pigem ettevõtte aktsionäri tavapärase sissemakse.

24. Seda väidet põhjendades märgib Belgia valitsus, et Tubemeuse'i toetuseks võetud meetmed ei olnud abi, vaid loogiline osa ettevõttes algatatud ulatuslikust restruktureerimis- ja moderniseerimisprogrammist, millega viidi lõpule investeerimisprogramm, milleks komisjon ise 1982. aastal loa andis. Komisjoni teavitati investeerimisprogrammist, kuigi Belgia valitsus ei olnud selleks kohustatud, kuna tegemist ei olnud riigiabiga. Tubemeuse'i toetamine oli seega normaalne reaktsioon iga investori poolt, kelle investeering on ohus.

25. Tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võivad riigi ametivõimude mis tahes kapitaliinvesteeringud ettevõtetesse olla riigiabi, kui on täidetud artiklis 92 sätestatud tingimused (vt 14. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 323/82: Intermills v komisjon, EKL 1984, lk 3809 ja 13. märtsi 1985. aasta otsus liidetud kohtuasjades 296/82 ja 318/82: Madalmaad ja Leeuwarder Papierwarenfabriek v komisjon, EKL 1985, lk 809).

26. Et teha kindlaks, kas meetmete näol on tegemist riigiabiga, tuleb lähtuda komisjoni otsuses viidatud kriteeriumist, mida Belgia valitsus ei ole vaidlustanud, nimelt sellest, kas ettevõtte oleks võinud kõnealused summad saada kapitaliturult.

27. Antud juhul nähtub vaidlusalusest meetmest ja teistest Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et lisaks tehnilistele puudujääkidele tootmises, mille tõttu oli vajalik 1982. aastal riigi ametivõimude toel ja komisjoni loal läbi viidud ulatuslik moderniseerimisprogramm, on ettevõttel alates 1979. aastast olnud ka struktuurseid finantsprobleeme. Ülemäärased tootmiskulud, pidev tegevuskahjum, vähene likviidsus ja suur võlakooormus viisid peaaegu kõikide eraaktsionäride lahkumiseni ettevõtetest.

28. Lisaks on teada, et õmblusteta terastorude sektor, mille toodang oli ette nähtud peamiselt naftapuurimiseks, oli kriisiolukorras, mida iseloomustasid märkimisväärne tootmisvõimsuse ülejääk tootjariikides ning uued tootmisvõimsused arengumaades ja riikliku kaubandusega maades. Lisaks töid Ühendriikide kehtestatud piirangud terastorude oma territooriumile importimisele ning naftahindade langus maailmaturul, mille tõttu naftapuurimine vähenes, kaasa kõnealuste torude nõudluse vähenemise, põhjustades nende hinna märkimisväärse languse ja tootmise vähenemise kogu maailmas. Seepärast püüdsid teised liikmesriigid antud valdkonnas oma tootmisvõimsust vähendada.

29. Sellises olukorras ei ole alust arvata, et komisjon oleks eksinud oma hinnangus, mille kohaselt Tubemeuse'i kasumiperspektiiv ei võimaldanud tavapäraustes turumajanduse tingimustes tegutsevatel erainvestoritel kõnealuseid finantstehinguid teha, Tubemeuse ei oleks suutnud püsijäämiseks vajalikke summasid saada kapitaliturult ning Belgia valitsuse poolt Tubemeuse'ile antud toetus oli seetõttu riigiabi.

30. Seepärast tuleb esimene väide tagasi lükata.

Asutamislepingu artikli 92 lõige 1

31. Belgia väidab, et isegi kui kõnealused sekkumismeetmed on tõepoolest abi, on see ekspordiabi, kuna Tubemeuse ekspordib 90% oma toodangust mitteliikmesriikidesse. Seepärast kuuluvad need artikli 112 alla, mis välistab artiklite 92–94 kohaldamise.

32. Sellega seoses tuleb juhtida tähelepanu, et isegi kui kõnealust abi võib käsitada ekspordiabina, ei välista ühise kaubanduspoliitika raames siseriikliku ekspordiabi ühtlustamist käsitlev artikkel 112 artiklite 92–94 kohaldamist. Ka ekspordiabi võib kahjustada ühendusesisest kaubandust.

33. Belgia valitsus leiab, et kõnealused meetmed ei saa kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust ega moonutada konkurentsi ühisturul, kuna 90% Tubemeuse'i toodangust eksporditakse ühendusest väljapoole, ning vaidlusaluses otsuses märgitud asjaolu, et tema õmblusteta terastorude toodang moodustab 17% ühenduse toodangust, ei ole oluline.

34. Belgia valitsus lisab, et ettevõtet restruktureeriti peamiselt Nõukogude turu teenindamiseks. Seepärast ei saa loodud uued tootmisvõimsused kahjustada ühisturgu ning vaidlusalused Belgia valitsuse meetmed ei saa kahjustada ühendusesisest kaubandust. Seepärast ei ole vaidlusalune otsus antud küsimuses nõuetekohaselt põhjendatud.

35. Esiteks tuleb märkida, et kuna turud, kus ühenduse ettevõtjad tegutsevad, on omavahel seotud, siis on võimalik, et abi moonutab ühendusesisest konkurentsi isegi juhul, kui abi saav ettevõtja ekspordib peaaegu kogu toodangu väljapoole ühendust. Asjaolu, et osa ettevõtja toodangust eksporditakse mitteliikmesriikidesse, on vaid üks mitmetest asjaoludest, mida tuleb arvesse võtta.

36. Käesoleval juhul märkis komisjon vaidlusaluses otsuses, et suur osa ühenduse õmblusteta torude tootjate toodangust on ette nähtud ekspordiks ühendusest väljapoole, rõhutades siiski, et müügivõimalusi on jätkuvalt ka ühenduse turul.

37. Komisjon märgib ka, et valitseb ülemaailmne kriis, majanduslangus ja tugevnenud konkurents õmblusteta torude sektoris, mida iseloomustab märkimisväärne tootmisvõimsuse ülejääk tootjariikides ning sellest tulenev hindade ebastabiilsus; sellele lisanduvad Ühendriikide kehtestatud impordipiirangud ning uued tootmisvõimsused arengumaades ja riikliku kaubandusega maades. Seepärast parandab antud valdkonna ettevõtjale antud mis tahes eelis tõenäoliselt tema konkurentsiseisundit teiste ettevõtjate suhtes.

38. Vaidlusaluses otsuses märgitakse, et sellises olukorras tegi Tubemeuse, kelle õmblusteta torude toodang moodustab olulise osa ühenduse toodangust ja kelle käibest 90% moodustab eksport, teatavaks uue eesmärgi, milleks on lahkuda vähekasumlikuks peetavalt Nõukogude turult ning suunata oma jõupingutused saadud abi toel teistele turgudele. Seepärast võib piisava tõenäosusega eeldada, et Tubemeuse suunab oma tegevuse ümber ühenduse siseturule.

39. Sellega seoses lisas komisjon suulises menetluses, ilma et Belgia valitsus oleks vastu vaieldnud, et 1988. aastal vähenes Tubemeuse'i eksport Nõukogude Liitu 33%-ni kogu toodangust, samas kui eksport ühenduse riikidesse kasvas 31,8%-ni toodangust.

40. Neist kaalutlustest lähtudes on piisavalt põhjendatud ja ei näi olevat ekslik vaidlusaluses otsuses sisalduv komisjoni hinnang, et Tubemeuse'ile antud abi võib kahjustada ühenduse teiste antud valdkonna ettevõtjate konkurentsiseisundit ning kahjustada seeläbi kaubandust ja moonutada konkurentsi artikli 92 lõike 1 tähenduses.

41. Isegi kui on õige Belgia argument, et Tubemeuse'i toodang moodustab palju vähem kui 17% ühenduse toodangust, ei muuda see eespool nimetatud hinnangut seoses abi mõjuga antud valdkonna ühenduse ettevõtjate konkurentsiseisundile.

42. Belgia väidab ka, et kuna puuduvad normid, mis määraksid riigiabi puhul kindlaks läve, millest alates kahjustatakse ühendusesisest kaubandust, siis võib aluseks võtta 5% turuosa taseme, millest komisjon konkurentsiküsimustes üldjuhul lähtub.

43. Nimetatud väitega ei saa nõustuda. Euroopa Kohtu 17. septembri 1980. aasta otsuses kohtuasjas 730/79: Philip Morris v komisjon, EKL 1980, lk 2671 ja 11. novembri 1987. aasta otsuses kohtuasjas 259/85: Prantsusmaa v komisjon, EKL 1987, lk 4393 märgitakse, et suhteliselt väike abisumma või abi saava ettevõtja suhteline väiksus ei välista iseenesest ühendusesisese kaubanduse mõjutamise võimalust.

44. Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et käesolev väide on põhjendamatu ning tuleb seepärast tagasi lükata.

Väide õiglase ärakuulamise õiguse rikkumise kohta

45. Belgia juhib tähelepanu, et komisjon viitab vaidlusaluses otsuses „kolme teise liikmesriigi ja nelja terastootjate ühenduse” esitatud andmetele, kuid ei ole esitanud vastavaid dokumente ega andnud talle võimalust nende andmete kohta märkusi esitada. Ei ole teada, millist mõju need andmed võisid komisjoni otsusele avaldada. Seega on rikutud õiglase ärakuulamise õigust ja nõuetekohast menetlust.

46. Sellega seoses tuleb juhtida tähelepanu, nagu Euroopa Kohus on juba korduvalt otsustanud, eelkõige eespool nimetatud 10. juuli 1986. aasta otsuses kohtuasjas 234/84: Belgia v komisjon, EKL 1986, lk 2263 ja 11. novembri 1987. aasta otsuses, et kõikides isiku suhtes algatatud menetlustes, mille tulemusena võidakse võtta seda isikut kahjustav meede, on õigus õiglasele ärakuulamisele üks ühenduse õiguse aluspõhimõtteid, mida tuleb järgida ka konkreetsete normide puudumise korral.

47. Nimetatud kohtuotsustes leidis Euroopa Kohus, et selle põhimõtte kohaselt tuleb asjaomasele liikmesriigile anda võimalus avaldada oma arvamust seoses märkustega, mille huvitatud kolmandad isikud on artikli 93 lõike 2 alusel esitanud ja millele komisjon kavatses oma otsuses tugineda; ta märkis ka, et kui liikmesriigile ei ole antud võimalust nende märkuste suhtes arvamust avaldada, ei tohi komisjon neid selle riigi vastu tehtavas otsuses kasutada.

48. Et kõnealune ärakuulamisõiguse rikkumine tooks kaasa tühistamise, peab siiski olema tõendatud, et nimetatud rikkumise puudumisel oleks menetluse tulemus võinud olla teistsugune. Kõnealused märkused, mis on Euroopa Kohtu taotlusel talle esitatud, ei sisalda uut teavet võrreldes sellega, mis komisjonil juba olemas oli ning millest Belgia valitsus oli juba teadlik. Neil asjaoludel ei mõjuta haldusmenetluse tulemust asjaolu, et Belgia valitsusel puudus võimalus kõnealuste märkuste osas arvamust avaldada. Seepärast tuleb käesolev väide tagasi lükata.

Väide, mille aluseks on asjaolu, et vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajal oli Tubemeuse'i suhtes pooleli vara puudumisest tulenev kohtulik kompromissimenetlus

49. Teise võimalusena väidab Belgia, et isegi kui Tubemeuse'ile antud toetus oli artikli 92 lõikega 1 keelatud abi, on komisjoni otsus otstarbetu, kuna selle vastuvõtmise ajal oli ettevõtte suhtes pooleli vara puudumisest tingitud kompromissimenetlus, mis tähendab, et ettevõtet ei olnud majanduslikus mõttes enam olemas. Seepärast ei saanud ühendusesisest kaubandust enam kahjustada ega konkurentsi moonutada.

50. Belgia väidab ka, et vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajaks oli abi maksmine lõpetatud, kuna abi saav ettevõtte oli maksejõuetu ning likvideerimisel. Kuna seda olukorda arvesse ei võetud, põhineb vaidlusalune otsus ebaõigetel andmetel ning on abi tagasinõudmise seisukohalt otstarbetu.

51. Sellega seoses tuleb märkida, et Belgia õiguse kohaselt võib likvideerimismenetluse järelevalvet teostav kohus lubada likvideerijal jätkata ettevõtte äritegevust. Antud juhul on teada, et Tubemeuse jätkas kompromissimenetluse ajal tootmist, kuigi vähendatud mahus, ja

ei lakanud majanduslikus ega õiguslikus mõttes olemast ning müüdi lõpuks teisele ettevõtjale. Seega ei saa väita, et vaidlusalune otsus oli otstarbetu.

52. Seepärast ei saa nimetatud väitega nõustuda.

Artikli 92 lõige (3)

53. Seoses artikli 92 lõike 3 punkti a kohaldamisega viitab komisjon vaidlusaluses otsuses Belgia piirkondade majanduslike ja sotsiaalsete tingimuste põhjalikule analüüsile, mille ta oli eelnevalt läbi viinud (22. juuli 1982. aasta otsus 82/740/EMÜ, EÜT L 312, lk 18, muudetud 31. juuli 1985. aasta otsusega 85/544/EMÜ, EÜT L 341, lk 19); ta järeldas nimetatud uuringust, et Liège'i piirkonnas ei valitse ebaharilikult madal elatustase ega tõsine tööpuudus. Belgia valitsus seda järeldust tollal ei vaidlustanud ning ei ole esitanud ka uusi tõendeid, mis seda hinnangut muudaksid.

54. Artikli 92 lõike 3 punkti c kohaldamise osas märgib komisjon vaidlusaluses otsuses, et Belgia riigi poolt Tubemeuse'i toetamiseks võetud meetmeid ei saa käsitada asjaomase piirkonna majanduslikku arengut soodustavatena, kuna Tubemeuse'il ei olnud võimalik oma elujõulisust tagada.

55. Belgia valitsus väidab, et sotsiaalne ja majanduslik olukord on eespool nimetatud komisjoni analüüsist alates muutunud ning kõnealust abi oleks tulnud käsitada artikli 92 lõike 3 punktides a ja c sätestatud erandite alla kuuluvana, kuna selle eesmärk oli soodustada majanduse arengut Liège'i piirkonnas, mida on viimasel ajal tõsiselt tabanud tehaste sulgemine ja töökohtade kaotus.

56. Hageja argumentidega ei saa nõustuda. Selles artikli 92 lõikega 3 seotud aspektis on komisjonil ulatuslik kaalutusõigus, mille teostamine eeldab ühenduse tasandil teostatavat majanduslikku ja sotsiaalset hindamist.

57. Komisjoni selliseid volitusi silmas pidades tuleb tagasi lükata Belgia valitsuse väide, milles ta kritiseerib meetme aluseks olevaid hinnanguid üldiselt, kuid ei esita tõendeid, mis võiksid need kahtluse alla seada.

Väide, et vaidlusalust otsust ei olnud võimalik viivitamata täita

58. Belgia väidab, et komisjoni otsuse seda osa, millega nähti ette vaidlusaluse abi tagasinõudmine, ei olnud võimalik viivitamata täita. Asutamislepingut rikkudes antud abi saab tagasi nõuda üksnes vastavate siseriiklike õigusnormide alusel. Antud juhul ei võimaldanud Tubemeuse'i suhtes pooleliolev kompromissimenetlus Belgia riigil nõudeid esitada. Ettevõtte vara on jaotatud võlausaldajate vahel ning riigil ei ole enam võimalik nimetatud abi tagasi nõuda.

59. Belgia lisab, et komisjoni otsus, nagu ka Euroopa Kohtu otsus, ei saa talle luua eelisõigusi, mis võimaldaksid tal selliste juhtumite puhul kohaldatavatest normidest

Tubemeuse'i võlausaldajate kahjuks kõrvale kalduda. Kompromissimenetluse raames saab Belgia riik üksnes teatada võlast ettevõtte võlausaldajana, kelle nõuded ei ole tagatud. Kuna vaidlusaluse otsusega nähakse ette abi viivitamatu tagasinõudmine, rikub see liikmesriikide äriühinguõiguse ja pankrotiõiguse ühiseid üldpõhimõtteid.

60. Tuleb märkida, et Belgia valitsuse väite aluseks on ekslik arusaam, nagu nähtaks vaidlusaluse otsusega ette kõnealuse abi tagasinõudmine eelisõiguse alusel. Vaidlusaluse otsusega nähakse siiski ette üksnes abi tagasinõudmine ning ei määrata, kuidas seda tuleb teha.

61. Õigusvastaselt antud abi tagasinõudmine peab põhimõtteliselt toimuma vastavalt asjaomastele siseriikliku õiguse menetlusnormidele, pidades siiski silmas, et neid norme ei tohi kohaldada ühenduse õigusega ette nähtud tagasinõudmist tegelikkuses võimatuks muutval viisil (vt 2. veebruari 1989. aasta otsus kohtuasjas 94/87: komisjon v Saksamaa Liitvabariik, EKL 1989, lk 175).

62. Just sel põhjusel märkis komisjon suulises menetluses, et Belgia valitsus on abi tagasinõudmise osas täitnud vaidlusalusest otsusest tulenevad kohustused, kuna pärast seda, kui Euroopa Kohtu president jättis rahuldamata ajutiste kaitsemeetmete taotluse, taotles Belgia valitsus oma nõude tunnustamist Tubemeuse'i tagatiseta võlakohustusena ning kaebas edasi kohtuotsuse, millega see taotlus rahuldamata jäeti.

63. Tuleb lisada, et vaidlusaluse meetme rakendamise seotud menetluslikud või muud probleemid ei mõjuta mingil viisil meetme õiguspärasust.

64. Seepärast tuleb käesolev väide tagasi lükata.

65. Belgia väidab ka, et vaidlusaluses otsuses sätestatud kohustus abi tagasi nõuda on artiklite 92 ja 93 eesmärkidega võrreldes ebaproportsionaalne, kuna Belgia riigi poolne võlast teatamine kompromissimenetluses tooks tõsist kahju teistele võlausaldajatele.

66. Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa Kohtu varasemate otsuste kohaselt (vt näiteks 24. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 310/85: Deufil v komisjon, EKL 1987, lk 901) on õigusvastaselt antud abi tagasinõudmine loogiline jätk otsusele, et see on õigusvastane. Seepärast ei saa õigusvastaselt antud riigiabi tagasinõudmist eelnenud olukorra taastamise eesmärgil põhimõtteliselt pidada riigiabi käsitlevate asutamislepingu eesmärkide kontekstis ebaproportsionaalseks.

67. Seepärast tuleb käesolev väide tagasi lükata.

68. Kuna Belgia valitsuse kõik väited on tagasi lükatud, tuleb jätta hagi tervikuna rahuldamata.

Kohtukulud

69 Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud. Kuna Belgia Kuningriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS

otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Belgia Kuningriigilt.**

Due

Kakouris

Schockweiler

Mancini

Joliet

Rodríguez Iglesias

Díez de Velasco

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 21. märtsil 1990 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

J.-G. Giraud

O. Due